

Kriterier for forfatterskap og faglig ansvar i VKMs uttalelser

Innledning

Som for enhver vitenskapelig publikasjon, har forfatterskapet i VKMs uttalelser betydning for at forskere blir kreditert for arbeidet de utfører, og for at de tar ansvar for at arbeidet er utført på en måte som ivaretar nøyaktighet og faglig integritet.

Forfatterskap kan noen ganger være omstridt og det kan oppstå tvister. Vancouverkriteriene for forfatterskap (ICMJE, 2016) skal bidra til å hindre dette, og har etter hvert blitt en internasjonal standard med tilslutning fra de fleste fakulteter og forskningsinstitusjoner i Norge. Utarbeiding av VKMs uttalelser er noe forskjellig fra forskning ved universiteter og forskningsinstitusjoner, samtidig som arbeidet deler mange av de samme prinsippene ved utforming av utkast, dataanalyse, kritisk gjennomlesing osv. For å gjenspeile rolle- og arbeidsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (se vedlegg), har VKM derfor laget kriterier for ansvar og forfatterskap som tar utgangspunkt i Vancouverkriteriene og som i stor grad tilsvarer EFSA's forfatterskapskriterier (EFSA, 2016).

Kriteriene er utarbeidet og vedtatt av VKMs ledelse, med innspill fra VKMs hovedkomité. Målet med kriteriene er å sikre åpenhet om hvem som har bidratt på hvilken måte i VKMs vitenskapelige uttalelser. Beskrivelsen av kriteriene skal sørge for at alle som bidrar i arbeidet med VKMs uttalelser, har et veldokumentert, pålitelig og forutsigbart rammeverk å forholde seg til.

Ansvarsfordeling i VKMs uttalelser¹

VKM leverer vitenskapelige vurderinger i form av uttalelser (på engelsk «opinions»). En uttalelse kan være en risikovurdering, en nytte- og risikovurdering, en forskningsoppsummering eller andre vitenskapelige vurderinger og kommentarer. Uttalelsene gjøres enten på oppdrag fra Mattilsynet og/eller Miljødirektoratet (eksterne oppdrag) eller på eget initiativ (selvinitierte oppdrag).

¹ Se samhandlingsrutiner mellom komiteen og sekretariatet (oppdatert versjon kommer) og vedlegg.

Kriterier for forfatterskap i VKMs uttalelser

Enhver forfatter av VKMs vitenskapelige uttalelser skal ha deltatt i arbeidet i en slik utstrekning at han/hun kan ta offentlig ansvar for de delene av innholdet som han/hun har hatt befatning med. En eller flere forfattere må ta ansvar for den faglige integriteten i hele arbeidet, fra planlegging til publisering. Forfatterskap skal utelukkende baseres på:

- a) Vesentlige bidrag til idé og utforming, eller datainnsamling, eller analyse og tolking av data.
- b) Utarbeiding av selve manuskriptet eller kritisk revisjon av rapportens vitenskapelige innhold.
- c) Godkjenning av rapportversjonen som skal publiseres.
- d) Medansvar for at alle deler av arbeidet er undersøkt og løst på en måte som ivaretar presisjon og faglig integritet.

VKMs forfatterskapskriterier sier at enhver bidragsyter som oppfyller minst to av de fire kriteriene ovenfor, kan oppføres som forfatter av VKMs vitenskapelige uttalelser, mens alle andre bidragsytere vil bli nevnt under «Acknowledgement».

De fire kriteriene tilsvarer forfatterskapskriteriene i Vancouverreglene (ICMJE, 2016) og i EFSA (EFSA, 2016). Til forskjell fra VKM og EFSA, sier imidlertid Vancouverreglene at alle de fire kriteriene skal være oppfylt for at man skal kunne oppføres som forfatter. Som nevnt innledningsvis, er VKMs forfatterskapskriterier laget for å gjenspeile rolle- og arbeidsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (se vedlegg).

Praktisering av VKMs forfatterskapskriterier

Rollen, oppgavene og ansvaret til medlemmene av faggrupper/hovedkomiteen (vedlegg) tilsier at alle kvalifiserer til forfatterskap i henhold til VKMs kriterier; VKM forventer at de deltar og bidrar i arbeidet i en slik grad at de oppfyller punkt c) og d) i kriteriene. Det er også en forventning om at medlemmene bidrar til idé og utforming (punkt a) og til kritisk revisjon av rapportens vitenskapelige innhold (punkt b), uten at de nødvendigvis til fulle oppfyller punktene a) og b). VKM har derfor en forventning om at alle medlemmer av faggrupper/hovedkomiteen skal være forfattere av den endelige uttalelsen.

Rollen, oppgavene og ansvaret til medlemmene av prosjektgrupper (vedlegg) tilsier at alle kvalifiserer til forfatterskap i henhold til VKMs kriterier; VKM forventer at de deltar og bidrar i arbeidet med uttalelsen i en slik grad at de oppfyller punkt a) og b) i kriteriene. VKM har derfor en forventning om at alle medlemmer av prosjektgrupper skal være forfattere av den endelige uttalelsen.

Ansatte i sekretariatet som deltar i prosjektgrupper med utarbeiding av en vitenskapelig uttalelse, bidrar i mange tilfeller i en slik grad i at de oppfyller punktene a) og b) i kriteriene. I slike tilfeller skal de oppgis som forfattere av uttalelsen.

Før ferdigstilling og publisering av en vitenskapelig VKM-uttalelse, vil alle som forventes å være forfattere bli bedt om å vurdere sitt eget bidrag i utarbeiding, og/eller vurdering og godkjenning av uttalelsen. Hver enkelt skal melde fra til prosjektleder om han/hun oppfyller VKMs forfatterskapskriterier. Det er faglig leder for arbeidet og prosjektleder i sekretariatet som i felleskap avgjør hvem som skal stå som forfattere av uttalelser fra VKM.

Praktisering av VKMs forfatterskapskriterier ved dissens

VKMs vitenskapelige uttalelser utgår fra VKMs hovedkomité eller faggrupper. Det er derfor ikke mulig for medlemmer i en prosjektgruppe (eksterne og VKM-medlemmer og ansatte i sekretariatet) å ta dissens på faglige uenigheter i arbeidet. Klarer ikke deltagerne i prosjektgruppen å bli enige, må de ulike synene legges fram for ansvarlig faggruppe/hovedkomité. Det er faggruppen/hovedkomiteen som har ansvar for å slutføre arbeidet. Skulle det fortsatt være faglig uenighet i uttalelsen, skal VKMs retningslinjer for håndtering av dissens² benyttes.

² VKMs retningslinjer for håndtering av dissens er under oppdatering

Et faggruppe- eller hovedkomitémedlem som velger å ta dissens kan ikke være blant forfatterne av uttalelsen. Dissensen og personen(e) som tar dissens skal oppgis på side to i uttalelsen. Dette tilsvarer EFSA's forfatterskapskriterier EFSA (EFSA, 2016).

Et prosjektgrupped medlem som ikke er medlem av ansvarlig faggruppe/hovedkomité, og som er uenig i hele eller deler av uttalelsen, kan i dette tilfelle velge å ikke være medforfatter. Prosjektgrupped medlemmet vil uansett stå på listen over de som har deltatt i arbeidet. Ønsker medlemmer av en prosjektgruppe å trekke seg fra arbeidet, vil dato for når han/hun trakk seg stå etter navnet under Acknowledgement.

Forfatterrekkefølge i VKMs uttalelser

- 1) VKM
- 2) Faglig leder i prosjektgruppen
- 3) Prosjektgrupped medlemmer, inkludert ansatte i sekretariatet, i alfabetisk rekkefølge
- 4) (Øvrige) medlemmer av ansvarlig faggruppe/hovedkomité i alfabetisk rekkefølge
- 5) Leder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité

Leder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité skal stå som første forfatter etter VKM i de tilfellene vedkommende også er faglig leder for uttalelsen. Nestleder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité skal da være siste forfatter. Dette kan blant annet være aktuelt når prosjektgruppen utgjøres av hele faggruppen eller hovedkomiteen.

Om åpenhet og kreditering av forfatterskap i VKMs uttalelser

De som oppfyller forfatterkriteriene synliggjøres i en forfatterliste og i «Suggested citation» på side to (kolofonsiden) i rapporten. Det skal være åpenhet om hvem som har bidratt til uttalelser fra VKM på hvilken måte. Dette vil fremkomme i en oversikt over forfatterne på side tre i rapporten.

VKMs medlemmer og eksterne eksperter som bidrar i utarbeidingen av VKMs vitenskapelige uttalelser deltar i kraft av sin ekspertise, og representerer ikke institusjonen de er ansatt ved eller andre interesser. I VKMs uttalelser vil alle medforfattere allikevel oppgis med sin tilhørighet utenfor VKM. Dette er for å sikre full åpenhet om VKMs bidragsytere. VKM ønsker med dette også å kreditere forfatterens institusjoner for bruk av deres ansattes tid.

Det er viktig at VKM er avsender av arbeid som er utført i regi av VKM. VKMs uttalelser skal derfor siteres som følger («Suggested citation»):

VKM, NN, NN, NN, NN (se forfatterrekkefølge i VKMs uttalelser) (årstall). Tittel. Opinion of the Panel on ...navn på faggruppe.../the Scientific Steering Committee of the Norwegian Scientific Committee for Food Safety. VKM report YYYY:no, ISBN: 978-82-xxxx-xxx-x, ISSN: 2535-4019. Norwegian Scientific Committee for Food Safety (VKM), Oslo, Norway.

Alle vitenskapelige uttalelser fra VKM publiseres som VKM-rapporter i VKMs rapportserie på vkm.no. VKMs sekretariat registrerer uttalelsene fortløpende i det nasjonale forskningsinformasjonssystemet Cristin (Cristin, 2017)³. Sekretariatet sender sammendragene fra uttalelsene til European Journal of Nutrition and Food Safety (2017), for relevante fagområder.

Referanser

Cristin (Current Research Information System In Norway). 2017. Det nasjonale forskningsinformasjonssystemet. <https://www.cristin.no/>

EFSA (European Food Safety Authority). 2016. Editorial: Review of authorship principles. EFSA Journal 2016; 14(9):e14091, 3 pp. Journal DOI: [10.2903/j.efsa.2016.e14091](https://doi.org/10.2903/j.efsa.2016.e14091)

European Journal of Nutrition and Food Safety. 2017. ISSN: 2347-5641. Journal DOI: <http://dx.doi.org/10.9734/ejnfs>.

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). 2016. Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly work in Medical Journals (Vancouverkriteriene, også kalt Vancouverkonvensjonen). Updated December 2016. <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

³ I Cristin kan man også legge inn alt fra enkle populærvitenskapelige artikler, foredrag, intervjuer osv., til vitenskapelige publikasjoner. Dette er det opp til den enkelte å selv legge inn.

Vedlegg

Arbeidsfordeling, roller og ansvar i VKMs vitenskapelige uttalelser

Arbeidsfordeling

Alle eksterne og selvinitierte oppdrag som resulterer i VKMs vitenskapelige uttalelser løses som prosjekter. Arbeidet gjøres etter metoden målrettet prosjektstyring og det skal følge en prosjektplan. VKMs medlemmer bidrar til utforming, avklaring og avgrensninger av oppdraget. Et oppdrag skal godkjennes av VKMs sekretariat før det igangsettes.

Et oppdrag forankres i relevant faggruppe eller i hovedkomiteen. Oppdraget løses ved at det settes ned en prosjektgruppe til å arbeide frem et utkast til uttalelse. I noen tilfeller består prosjektgruppen av en hel faggruppe/hovedkomiteen. Prosjektleder for arbeidet er en fagkoordinator i sekretariatet, mens faglig leder av arbeidet er et medlem av VKM. I tillegg til disse to består prosjektgruppen av VKM-medlemmer med relevant ekspertise, eventuelle eksterne eksperter og andre ansatte i sekretariatet. Et eksternt medlem i en prosjektgruppe hentes inn til når kompetansebehovet i det spesifikke oppdraget ikke dekkes av eksisterende komité.

Et utkast til uttalelse fra prosjektgruppen legges frem for faggruppen eller hovedkomiteen for bearbeiding og til slutt godkjenning. VKM ved faggruppen/hovedkomiteen har det faglige ansvaret for uttalelsen. Uttalelsen utgår fra faggruppen/hovedkomiteen i VKMs navn. VKM og faggruppen/hovedkomiteen står nevnt under tittel på uttalelsen.

Denne tabellen gir en oversikt over de ulike oppgavene og bidrag som ligger bak utarbeidingen av en vitenskapelige uttalelse i VKM, og som ligger til grunn i vurderingen av berettigelse til forfatterskap:

Del av arbeidet	Oppgave
Mandat	Utforming av mandatet, avklare og avgrense spørsmålene som skal besvares
Metode	Utvikling/valg og definering av metode som skal brukes i arbeidet bak uttalelsen
Informasjonsinnhenting	Innhenting og bearbeiding av data
Beregninger	Programmering, programvareutvikling
Analyse	Bruk av statistiske metoder for å analysere informasjon/data
Utarbeiding av uttalelse	Utarbeidelse eller kompilering av utkastet til uttalelsen
Review	Kritisk gjennomgang, kommentering eller revidering
Presentasjon av data	Datavisualisering ved figurer eller tabeller, beskrivelser, sammendrag
Tilslutning	Godkjenning av uttalelsen

Roller og ansvar

Komiteen

- Hovedkomiteen og/eller faggruppene har det faglige ansvaret for risikovurderingene som utføres av VKM.

Faglig leder i prosjektgruppen

- Har det overordnede faglige ansvaret for dette prosjektet.

Prosjektgruppemedlem

- Er ansvarlige for å bidra i prosjektarbeidet henhold til de avtaler som er gjort i prosjektet (i prosjektplanen).

Prosjektleder

- Er ansvarlig for at prosjektene gjennomføres innenfor fastsatt tid og budsjett og med tilstrekkelig kvalitet etter gjeldende rutiner.
- Prosjektlederen skal bidra til at risikovurderingene er transparente, for eksempel ved å etterspørre begrunnelser for beslutninger.